

OSMANLI DÖNEMİ RUMELİ PARA VAKIFLARI

Istanbul
Zaim
Üniversitesi

PROJE YÖNETMENİ
PROF. DR. MEHMET BULUT

EDİTÖR
PROF. DR. MEHMET BULUT

EDİTÖR YARDIMCILARI
PROF. DR. HÜSEYİN ÇINAR - PROF. DR. RAHMAN ADEMİ -
DR. AHMET DEMİR - DR. AYDIN KUDAT - DR. MEHMET DOĞAN -
DR. CEM KORKUT - MEVLÜT ÇAM - MEHMET TUĞRUL

İZÜ YAYINLARI NO: 31

Kitabın Adı

OSMANLI DÖNEMİ RUMELİ PARA VAKIFLARI

Editör

Prof. Dr. Mehmet Bulut

Hazırlayanlar

Mehmet Bulut - Hüseyin Çınar

Rahman Ademi - Ahmet Demir

Aydın Kudat - Mehmet Doğan

Cem Korkut - Mevlüt Çam

Mehmet Tuğrul - Yakup Özaraç

Hasan Demirtaş - Bora Altay

Faruk Yavuz - Rıdvan Enes Akçatepe

Harita

Dr. Yunus Uğur, Ahmet Baş

Sayfa Tasarımı

Altınoluk Grafik / Mustafa Erguvan

Kapak Tasarımı

İbrahim Yılmaz - Mustafa Yüm

Baskı - Cilt

Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş.

İkitelli Osb. Mh., Atatürk Blv.

Haseyad 1. Kısım No:60 D:3C

Başakşehir / İstanbul

Baskı Tarihi

İstanbul, 2019

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Uluslararası İslam Ekonomi ve Finansı

Araştırma ve Uygulama Merkezi (İSEFAM)

www.izu.edu.tr

Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi

(ADAM) Vakfı

www.adam.org.tr

© Her hakkı mahfuzdur.

ISBN: 978-605-69554-0-2 (Set-12 Cilt)

ISBN: 978-605-69554-1-9

OSMANLI DÖNEMİ RUMELİ PARA VAKIFLARI

HAZIRLAYANLAR

MEHMET BULUT - HÜSEYİN ÇINAR - RAHMAN ADEMİ -
AHMET DEMİR - AYDIN KUDAT - MEHMET DOĞAN - CEM KORKUT -
MEVLÜT ÇAM - MEHMET TUĞRUL - YAKUP ÖZSARAÇ -
HASAN DEMİRTAŞ - BORA ALTAY - FARUK YAVUZ -
RIDVAN ENES AKÇATEPE

İçindekiler

TAKDİM / 9

TAKİP EDİLEN USUL VE İMLÂ ESASLARI / 13

PARA VAKIFLARINDA GEÇEN TERİMLER VE KAVRAMLAR / 19

SÖZLÜK / 21

I. BALKANLARDAKİ OSMANLI MEDENİYETİNDE İKTİSAT,
FİNANS VE PARA VAKIFLARI / 46

II. GAYRİMENKULE DAYALI VAKIF MODELİNDEN VAKF-I NUKUDA
(PARA VAKIFLARI) OSMANLI TECRÜBESİ / 56

III. OSMANLI BALKAN COĞRAFYASINDA KURULAN PARA VAKIFLARI / 63

IV. VAKFİYELER ve BÖLGELER / 70

V. İKTİSADİ VERİLERİN ANALİZİNE İLİŞKİN YÖNTEM / 74

VI. SERMAYE ve RİBH ORANLARI / 78

VII. SERMAYE GETİRİLERİ VE ÜCRETLER / 86

VIII. PARA VAKIFLARI VE MODERN FİNANS KURUMLARI / 94

IX. FAİZSİZ FİNANS MODELİNİN ÖNCÜSÜ OLARAK PARA VAKIFLARI / 102

X. PARA VAKIFLARI VE MODERN FİNANS KURUMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI / 107

XI. ŞEHİR VE PARA VAKIFLARI: EDİRNE, FİLİBE, TEKİRDAĞ,
SELANİK, ÜSKÜP / 113

XII. PARA VAKIFLARININ PARA İŞLETME YÖNTEMLERİ ÜZERİNE
GENEL BİR DEĞERLENDİRME / 124

XIII. PARA VAKIFLARINDAN BAZI ÖRNEKLER / 134

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ / 149

KAYNAKÇA / 153

HARİTALAR / 163

İNDEKS / 187

TAKDİM

Osmanlıların kurduğu devletin -üç kıtada- Asya, Afrika ve Avrupa'da altı asırdan fazla bir dönem devam etmesinde adalet anlayışı içindeki yönetim elitleriyle dürüst iş insanları ve gönüllü öncülerin bu coğrafyalarda yaşayan milletlerin iktisadi, sosyal, kültürel, dini, ilmi vb. alanlardaki ihtiyaçlarını karşılama konusundaki başarıları ile doğrudan ilgisi bulunduğu günden güne daha iyi anlaşılmaktadır. Dini, dili, kültürü ve milliyetine bakılmaksızın insana sadece "eşref-i mahlukat" olarak yaratıldığı için verilen değer temelinde bir arada yaşayan insanların ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında Osmanlıların kurup geliştirdikleri müesseselerin ve onların icra ettikleri fonksiyonların önemli bir rolü bulunduğu kuşku yoktur.

Osmanlıların geliştirdiği müesseselerin başında vakıflar gelmektedir. İnsanların hatta diğer varlıkların ihtiyaçlarını dikkate alan Osmanlılar, eğitimden sanata, sağlıktan bayındırlık hizmetlerine, kültürden ticaret ve finansa kadar birçok alanda vakıflar kurmuşlardır. Vakıflar içinde yer alan ve Osmanlıların özgün icatları olarak kabul edilen vakıf türlerinden biri de para vakıflarıdır (vakf-ı nukud). Osmanlıları diğer devlet ve medeniyetlerden ayıran belirgin özelliklerinden biri de modern zamanlarda tüm dünyayı hakimiyeti ve etkisi altına alan modern kapitalizmin ve onun faizli finans kurumları olan modern bankalar karşısında kendi değerler sistemi ve dünya görüşlerine uygun ve medeniyet anlayışlarıyla uyumlu finans kurumları olan para vakıflarını kurmuş, geliştirmiş ve süreç içerisinde ülkenin neredeyse her tarafına yaygınlaştırmış olmalarıdır. Bu kurumlar kamu ve özel sektörün dışında üçüncü sektör olarak rol oynayan vakıf anlayışıyla sosyal, kültürel, ekonomik ve finansal alandaki bireysel ve kurumsal ihtiyaçları giderme yanında Osmanlıların en çok önemseydiği toplumsal "denge" ile uzun dönemde (*long term*) ekonomik ve finansal "istikrar"ın sürdürülmesinde hayati derecede rol oynadığı söylenebilir.

Osmanlılar, para vakıflarını Avrupa'da modern bir sistem olarak kapitalizmin inşa edilmeye ve onun en temel kurumlarından ve sistemin motoru olarak kabul edilen faizli finans kurumlarının şekillenmeye başladığı dönemlerde kurup geliştirdiler. Bu kurumlar önce Avrupa'nın yanı başında, Osmanlı Rumelisi'nde ortaya çıktı ve sonraki dönemlerde Anadolu başta olmak üzere Batı Asya, Kuzey Afrika ve devletin diğer bölgelerinde de yaygınlaştı ve son zamanlara kadar gelişmeye devam etti.

Osmanlı döneminde kurulan para vakıfları ile ilgili daha önceleri belli başlı şehirleri esas alan çalışmalar gerçekleştirildi. Ancak kuruluşundan gelişimine bu genişlik ve kapsamda tüm Osmanlı Avrupası'nda (Rumeli) kurulan para vakıflarını ihtiva eden proje çalışması ilk defa gerçekleştirilmektedir. Elinizdeki bu çalışmada Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivlerinde yer alan belgelerden yola çıkılarak Türkiye (Edirne, Tekirdağ, Kırklareli), Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Romanya, Sırbistan ve Yunanistan'da Osmanlı dönemine ait para vakfı ihtiva eden vakfiyeler Osmanlı Türkçesi ve Arapça'dan modern Türkçe'ye kazandırıldı. Ayrıca her vakfiye için Türkçe, İngilizce ve Arapça özetler hazırlandı.

Proje kapsamında Osmanlı dönemi Rumeli para vakıflarına ilişkin analizler de yapıldı. Belli başlı bölge ve ülkelerdeki para vakfı örneklerinden yola çıkılarak bu kurumların geniş Osmanlı coğrafyasında ortaya çıkış şartları, gelişmeleri, işletilme usulleri başta olmak üzere konuyla ilgili tartışmalar üzerinde duruldu ve analizler gerçekleştirildi. Para vakıflarının modern zamanlarda faizsiz finans sisteminin inşası ve kurumsal yapısının geliştirilmesi konusundaki önemi erbabınca iyi bilinmektedir. Bununla birlikte bu kurumlar vasıtasıyla vakfedilen sermaye miktarının ne olduğu, nerede, ne zaman ve ne şekilde değerlendirildiği konuları yanında bu çalışma Osmanlı Balkan coğrafyasında kurulmuş para vakıflarının kuruluş yılı, yeri, kurucuları, vakfedilen para miktarları, işletme oranları (ribh) ve şartları gibi önemli sorulara cevabın bulunabileceği en kapsamlı araştırmaların ilki olduğu söylenebilir.

Yapılan arşiv çalışmaları, para vakıflarının 15. yüzyılda Osmanlı Rumeli bölgesinde ortaya çıktığı (1423), sonrasında da 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar artan oranda gelişimini sürdürdüğünü göstermektedir. Bu anlamda, Osmanlı Devleti'nde para vakıfları uzun bir dönem boyunca varlığını sürdüren önemli bir kurum haline gelmiştir. Bu kurumlar sayesinde temel fonksiyonu hayrî hizmetler olan vakıfların rolü iktisadi ve finansal alanlara yaygınlaştırılmış ve Osmanlı ekonomisinin "ibadullahın terfi-i ahvalini" gözetten dengesini uzun yıllar boyunca muhafaza ederek "sürdürülebilir iktisadi kalkınma" yaklaşımıyla bu alanlardaki insan ve toplum ihtiyaçlarının karşılanması yanında "insani finans" çerçevesinde kısa, orta ve uzun dönemli finansal istikrarın sağlanması ile yükselen modern kapitalizm karşısında kendi medeniyet, vakıf, iktisat ve finans geleneğine bağlı kalarak kurduğu ve geliştirdiği sistemini istikrar ve denge içinde sürdürmesinde önemli katkılar sağladığı anlaşılmaktadır. Vakıf kurumları içerisinde para vakıfları sade-

ce hayır hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, kamu mallarının üretilmesi, eğitim hizmetlerinin finansmanı, dinî kurumların ayakta kalması ve alt yapı yatırımları gibi hizmetleri yapmakla kalmamış, aynı zamanda vakıf sermayesinden elde edilen gelirler ile finansal istikrara katkı sağlamış, istihdamın genişlemesine katkıda bulunmuş ve kredi maliyetlerindeki dengeleyici rolü yanında işgücü piyasasında da ücretlerin dengelenmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

Proje kapsamında, tespit edilen para vakıflarının sermaye miktarları, ribh oranları, sermaye gelirleri ve ücretler ayrı ayrı alt dönemlere göre tespit edilmiştir. Bu tespitler ışığında, karşılaştırmalı analizlerin sağlıklı gerçekleştirilmesi adına bütün iktisadi veriler gümüş (gr) cinsinden hesaplanmıştır. Bu değerlere ek olarak, bir mal sepeti meydana getirilmiş ve bu mal sepetinin fiyat endeksleri belirlenen alt dönemlere göre oluşturulmuştur. Böylece belirlenen dönemlerin ücret düzeylerinin reel değerler üzerinden analiz edilebilmesinin zemini ortaya çıkarılmıştır. Tabiatıyla eserin bütününde arşiv vesikalarından yola çıkılarak konuyla ilgili yapılan tespit, transkript ve tercüme edilen belgelere ulaşmak suretiyle dini, sosyal, kültürel, iktisadi ve finansal alanlar başta olmak üzere ilgi alanlarına göre araştırmacıların pek çok alanda bu kurumların rolü ve önemini daha yakından fark edebilmelerine imkan sağlayan önemli bir kaynak ortaya çıkarılmış olmaktadır.

Başlangıcından basım aşamasına kadar altı yıldan fazla süren bu proje birçok kişi ve belli başlı kurumların destek ve katkılarıyla ortaya çıktı. Yoğun bir emek ürünü olan bu çalışmada teşekkürü borç bildiğimiz kurumların başında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası yer almaktadır. Yunus Emre Enstitüsü tarafından da desteklenen bu proje, Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi (ADAM) ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finans Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (İSEFAM) önemli katkıları ile gerçekleştirilmiştir. Katkısı bulunan tüm kurumlara ve bu kurumların desteklerini esirgemeyen değerli yöneticilerine teşekkürü borç biliyoruz.

Bu tür uzun soluklu projelerde yer almak önemlidir. Ancak daha önemlisi böyle uzun soluklu projelerde yapılan iş bölümüne göre herkesin uyum içinde görevini yerine getirmesidir. Yürütücülüğü Mehmet Bulut tarafından gerçekleştirilen bu projede Hüseyin Çınar, Rahman Ademi, Aydın Kudat, Ahmet Demir, Mehmet Doğan, Mevlüt Çam, Cem Korkut, Mehmet Tuğrul, Yakup Özaraç, Hasan Demirtaş, Bora Altay, Faruk Yavuz ve Rıdvan Enes Akçatepe'den oluşan geniş bir araştırmacı grup yanında, Himmet Taşkörmür, Hamdi Döndüren ve M. Akif Aydın hocalarımız da danışman olarak katkı sağladılar. Yunus Uğur ve Ahmet Baş da haritaların üretilmesinde önemli bir destek sağladı. Bu projenin yayın olarak Siz değerli okuyucu ve araştırmacıların önüne gelmesinde özellikle araştırmacılarımızın özverili gayretleri, destekleri ve uyum içinde çalışmalarını ifade etmek hakikatin izharı sadedinde bir zarurettir. Hafta içi düzenli çalışma ve tetkiklerden sonra ADAM ile İSEFAM bünyesinde gerçekleştirilen uzun soluklu okuma, tartışma ve

analizlere katılan proje ekibindeki tüm arkadaşlarımızın emekleri her türlü takdirin üzerindedir. Ankara ve İstanbul'daki uzun soluklu çalışmalara Balkanlar'daki saha çalışmaları ile proje alan merkezli tespitlerle altı yüz yıllık para vakıfları mirasının günümüzdeki durumunu yerinde görme imkanı da oldu. Her imkan gibi bu da sorumlu ve bilinçli her insana yeni sorumluluklar yüklüyor. Bu bahiste söylenecek çok şey var. Ancak bu dibaccede şu kadarını not düşmekte yarar var; Balkanlardaki Osmanlı vakıf medeniyet mirası konusunda sorumluluk mevkiinde bulunan herkese önemli görevler düşmektedir.

Altı yıldan fazla bir süre boyunca sürekliliği bulunan ve birlikte gerçekleşen bir gayretin sonucunda bu eser meydana geldi. Uzun soluklu bir çalışmanın sonucunda ortaya çıkan bu eserde, haliyle eksiklikler, kusurlar ve şurası şöyle olsa burası şöyle yapılsaydı daha iyi olurdu denilecek bölümler vardır. Ancak böylesine geniş çaplı bir çalışmada bunların erbabınca mazur görüleceğini umuyoruz. Bu vesileyle proje ekibinde yer alan tüm çalışma ve ekip arkadaşlarıma gösterdikleri gayret, samimi işbirliği ve uyumlu çalışmalarından dolayı en içten teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Projeye destek veren tüm kurumlara özellikle de sürecin başından itibaren yayın aşamasına gelip baskının tamamlanmasına kadar geçen süreçte desteğini esirgemeyen Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na ve Değerli Başkanları Erdem Başçı, Murat Çetinkaya ve Murat Uysal Beyefendiler ile yakın mesai arkadaşlarına, Yunus Emre Enstitüsü'ne ve Kıymetli Başkanları Hayati Develi ve Şeref Ateş Beyefendiler ile T.C. Vakıflar Genel Müdürü Adnan Ertem Beyefendiye teşekkürlerimi sunarken; bu eserin başta vakıf, sosyal ve ilmi alanlar olmak üzere bu tür çalışmaların, özellikle iktisat ve finans alanında sadece ülkemiz ve İslam coğrafyasında değil dünya ölçeğinde yeni ufuklar açması ve uygulamalara öncülük edecek yeni çalışmaların gerçekleştirilmesine vesile olmasını ve hayırlar getirmesini temenni ederim. Gayret bizden tevfik Allah (CC)'tandır.

Prof. Dr. Mehmet BULUT
Proje Yürütücüsü

TAKİP EDİLEN USUL VE İMLÂ ESASLARI

- Bu çalışma, Osmanlı döneminde Rumeli topraklarında kayıt altına alınan Türkçe ve Arapça para vakıflarına ait vakfiyelerin çeviri ve asıl metinlerinden oluşmaktadır. Çalışmanın esasını teşkil eden vakfiyeler, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı Arşivi'ndeki para vakıfları (Nukûd-ı Mevkûfe) vesikalarına aittir. Ayrıca incelenen bölgeye ait ulaşılabilen Şer'iyye Sicillerindeki para vakıfları ile ilgili vakfiyeler - Rodosçuk, Edirne, Saraybosna ve Bulgaristan'daki bazı şehirlere ait - bu çalışmada kullanılmıştır.
- Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk kısımda genel bir değerlendirme, ikinci kısımda vakfiyelerin özetleri ile birlikte Türkçe olanların çevirileri (daha doğrusu Latin harflerine aktarımı, zira yapılan iş sadece bir çeviri işlemi değildir), Arapça olanların tercümeleri, üçüncü kısımda ise bu vakfiyelerin asılları, kendi içinde aidiyet numaraları verilerek sıralanmıştır. Vakfiyelerin asıllarının sona bırakılması metin kaymalarını önlemek için başvurulmuş bir yöntemdir.
- Çalışmada çevirileri verilen vakfiyeler alfabetik olarak ülke isimlerine göre sıralanmıştır. Bu sıralamada her ülke kendi içinde yine alfabetik olarak şehir adlarına göre tanzim edilmiştir. Bu sıralamalarda önce şehir merkezinde yer alan mahalleler, sonra kazalar yer almıştır. Bu sıralamalar yapılırken vakfiyelerin tarih sırası dikkate alınmıştır. Tarihi mevcut olmayan vakfiyeler, ait olduğu şehir/kazanın son sırasına konulmuştur.
- Vakfiye başlıklarında vakfı kuranların (vâkıf ve vâkıfe) isimleri, baba isimleri, vakfı kurdukları dönemdeki görevleri, künye ve lakapları ile birlikte verilmiştir.
- Her bir vakfiyenin başında o vakfın kurucusu, kurulduğu mahal, vakfın hayratı ve akarı ile vakfedilen paranın yer aldığı özeti Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak verilmiştir.

- Vakfiyenin aslında yer alan hicrî tarihler, ay, gün ve yıl olarak miladî tarihe çevrilerek birlikte gösterilmiştir. Bu yazım şekline İngilizce ve Arapça özetlerde de uyulmuştur. Ayın ilk günü olan “gurre” 1. gün (1 Ekim gibi), “selh” ayın sonuncu günü (30 Eylül gibi) olarak yazılmıştır. Evâil ayın ilk 10 günü (1-10), evâsıt ayın ikinci on günü (11-20), evâhir ise ayın son on günü (21-30) olarak miladî takvimde gösterilmiştir.
- Hicrî tarihleri miladî tarihe çevirirken Türk Tarih Kurumu’nun web sayfasında yer alan “Tarih Çevirme Kılavuzu” kullanılmıştır. Bkz. <http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>
- Vakfiyenin yer aldığı kaynağın künyesi her vakfiyenin özet kısmında verilmiştir. Burada, vakfiyenin bulunduğu arşiv, defter no, sayfa ve defterdeki sırası ardışık olarak verilmiştir.
- Çalışmada genel olarak Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi’ndeki çeviri esasları ve yazım kuralları temel alınmış olmakla birlikte, metnin kendi bütünlüğü içinde de bazı yazım kuralları tarafımızca ortaya konulmuştur.
- Osmanlı Türkçesi’yle kayıt altına alınan vakfiyeler, Latin harflerine çevrilirken, aslına sadık kalınarak, okunduğu gibi yazılmıştır.
- Arapça kayıt altına alınan vakfiyeler, Latin harflerine çevirisi yapılmadan doğrudan Türkçe’ye tercüme edilerek metin içinde kullanılmıştır.
- Türkçe vakfiyelerde yer alan âyetler ve hadisler sadece Latin harflerine çevrilerek verilmiş; tercümeleri vakfiye içinde verilmemiştir. Âyetler italik olarak, hadis-i şerifler ve diğer özlü sözler tırnak (“ ”) içerisinde gösterilmiştir.
- Vakfiyelerin orijinalinde yer alan her bilgi çeviride aynen yer almıştır. Vakfiyelerin asıllarında yer alan siyâkat harfi ile yazılmış vakfiyeye ait özet bilgiler çeviride verilmiştir.
- Çalışmada vakfiyelerin Osmanlı Türkçesi’nden Latin harfli yazıya çevirileri yapılırken; hemze (ؤ) harfini kesme işareti (’) , ayn (ع) harfini ters kesme işareti (‘), vav (و) harfi ile uzatma alan ilgili kısmı “û”, ye (ي) harfi ile uzatma alan ilgili kısmı “î” şeklinde gösterilmiştir.
- Kef (ك) harfinin elif (ل) harfi ile uzatma alan (ك) kısmı “kâ”, ye (ي) harfi ile uzatma alan ilgili kısmı (ك) “kî”, vav (و) harfi ile uzatma alan ilgili kısmı (و) “kû” kelimeleriyle gösterilmiştir. Kaf (ق) ve gayn (غ) ile başlayan uzun hecelerde a, u üzerinde düz çizgi kullanılmıştır.
- Kelimenin başına gelen ayn ve hemze harfleri özel işaretle gösterilmemiştir.
- Metin içinde uzatma işareti, sesteş kelimelerde (adet-âdet, alem-alem); uzatma ve inceltmenin bir arada bulunduğu durumlarda (ahlâk, dergâh) kullanılmıştır.

- Arapça aslında çift sessizle biten bazı kelimeler yalın halde ise günümüz imlasında olduğu gibi sesli şekilde yazılmıştır (hüküm, vakıf, misil, fasıl, asıl, nefis örneklerinde olduğu gibi). Fakat bu kelimeler tamlama halinde ise sondaki sesli harf gösterilmemiştir (fasl-ı husûmet, hükm-i şerîf, vakf-ı mezkûr, Nefs-i Edirne gibi).
- Arapça aslında son harfi şeddeli olan bazı kelimeler yalın halde iken tek harfle yazılmıştır (hâcc-hâc gibi).
- Şahıs adları, coğrafi isimler, kitap, dergi ve makale adları yanında din, mezhep, tarikat adları ile ırk, dil, lehçe adları, tarihi, olaylar, kurum ve yapı adları, idarî birlikler özel isim kabul edilmiştir.
- Yer adlarının yazılışında, belgedeki yazılışı esas alınmıştır. Günümüzde kullanılan yer adları metin içinde verilmemiştir. Sadece ülke sıralaması yapıldıktan sonra şehirlerin günümüzde kullanılan adları değişikse, ilk geçtiği yerde bu adı da verilmiştir.
- Şahıs adlarının yazılışında Türkçe söyleyiş esas alınmakla birlikte, adlar Latin harflerine çevrilirken harflerin yazımındaki aslına uyulmuştur (Abdülhamid, Ahmed, Mehmed, Mahmud gibi). Ancak adların aslında yer alan uzatma harfleri olan â, û, î, şeklindeki yazımlar, metin içinde uzatma yapılmadan verilmiştir.
- Bilinen ve günümüzde kullanılan adlar günümüz imlasıyla yazılmıştır. İsimlerin yazılışında ayn, hemze ve çekme işaretleri gösterilmemiştir (Abdurrahman, Halil, Nuri, Şaban gibi).
- Kısahân, cüzhân, aşırhân, mevlidhân gibi Arapça ve Farsça kelime terkiplerinden oluşan isimler birleşik yazılmış, vazife isimlerinde bulunan hân ekinden önce (-) işareti konmuş, şahıs isimlerinde ise konmamıştır.
- Türkçe fiiller metin içinde yazıldığı şekilde çevrilmiştir (idüb, ideriz, olmağla, olunub, olundukda, itdirilüb gibi).
- Özel isimlerden sonra gelen hal ve iyelik ekleri apostrof işareti ile ayrılmıştır. (Osman Bey'in, Mustafa'nın gibi).
- Genel olarak açık hecelerdeki uzunluklar gösterilmiştir (Âli, Süyûtî gibi). Kapalı hecelerdeki uzunluklar ise daha çok terkiplerde belirtilmiştir (Necmeddin - Necmeddîn-i Kübrâ gibi).
- "Din" ile yapılan birleşik isimlerde "d" korunmakla birlikte Türkçe'de de kullanılanlarda Türkçe söyleyiş esas alınmıştır (Celaeddin, Fahreddin gibi).
- Millet ve dil isimleri büyük harfle başlatılmıştır (Bosnaviyyü'l-asl, Rum, Arapça, Türkçe gibi).
- "İbn", kendisinden sonraki kelimeye bitleştirilmediği zaman "İbn" şeklinde yazılmış ve kelimenin irabına tesir ettirilmemiştir (İbn Abdullah, İbn Abdülkerim gibi). Bi-

tiştirildiği takdirde ise kelime sonundaki hareke Türkçe söyleyişine göre okunmuştur (İbnü'l-Esir, İbnü'n-Nedîm, İbnü'r-Rûmî, İbnü's-Salâh).

- “Abd” ile başlayan birleşik isimler -Abdullah ve Abdurrahman hariç- “ü” ile yazılmıştır (Abdûlmuttalib, Abdürrahim, Abdüssamed).
- “Ebû”, kendisinden sonraki kelimeye bitiştirilmemişse “û” ile, bitiştirilmiş ise “u” ile yazılmıştır (Ebû Müslim, Ebu'l-Fazl, Ebussuûd, Ebuzziyâ gibi).
- Şahıs adlarındaki sıfatlarda ve nisbelerde harf-i tarif korunmuştur (Abdullah el-Harârâz, Abdullah b. Salih el-Mısri gibi).
- Harf-i tarif (elif-lâm) ile başlayan isimlerde harf-i tarif satır başında gelmişse büyük harfle yazılmıştır (El-Hâc, Es-Seyyid). Satır başında değilse küçük yazılmıştır (el-Hâc, es-Seyyid gibi).
- Birden fazla kelimeden oluşan yer ve müessese isimlerinde her iki kelimenin ilk harfi büyük yazılmıştır (İstabl-ı Âmire, Ordu-yı Hümâyûn, Âsitâne-i Sa'âdet gibi).
- Özel isimlerden önce gelen meslek isimleri büyük harfle başlatılmıştır (Terzi Ali, Attar Osman, Kâtib Mehmed, Kassab Mustafa gibi).
- Harf-i tarifli tamlamaların bazı durumlarında ü'lü geçişler tercih olunmuştur (şuhûdü'l-hâl, sâlifü'z-zikr, mârrü'z-zikr, ma'lûmü'l-esâmî gibi).
- Tamlama bulunmayan kelimelerde sesliden sonra gelen sessizin kalın veya ince okunuşu “u” veya “ü” kullanımına göre belirlenmiştir (muhâla'a, mütekarrir gibi).
- Harf-i cer ve edatlar bir arada kullanıldığında bitişik yazılması tercih edilmiştir (fîmâ, keyfemâ, hasbemâ gibi).
- Harf-i cer ve edatlar tek başına geçtiğinde ise herhangi bir kelimeyle birleştirilmemiştir. Harf-i cer ile kelime ile arasına tire (-) işareti konulmuştur (mâ-vaka'a, annakd) gibi.
- Belgelerde okunamayan kısımlar (...) şeklinde gösterilmiştir.
- Okumada şüpheli olunan yerlerde (?) işareti konulmuştur.
- Boş bırakılan yerler [boş] şeklinde gösterilmiştir.
- Kesilmiş /kopmuş, eksik kısımlar ise [kesik/kopmuş/eksik] şeklinde gösterilmiştir.
- Metne yapılan eklemeler [] içinde yazılmıştır.
- Metne yapılan ilaveler dipnotta belirtilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Takdim

C. 1 - Edirne

C. 2 - 3 - Kırklareli, Tekirdağ

C. 4 - 6 - Arnavutluk, Bosna - Hersek

C. 7 - 8 - Kosova, Bulgaristan

C. 9 - Makedonya, Romanya, Sırbistan

C. 10 - 11 - Yunanistan

Temin Adresi: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı

Halkalı Cad. No: 281 Halkalı 34303 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 0212 692 9625

E - Posta : kasim.celik@izu.edu.tr